

Töö ja Terwis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri
Eestimaa Haigekassade Liidu häälekandja

Nr. 1

Jabruar

1927

Tellimise hind postiga:

aastas . . . — mk. 120.—
6 kuu peale — „ 60.—
3 „ — „ 30.—
1 „ — „ 10.—

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toimetus: Tallinn, Tatari tän. 15.
Tellimisi wõtawad vastu kõik haigekassad ja
postiaagenturid.

Üksiknumber 10 marka.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. . . . mk. 2000.—
1/2 „ 1000.—
1/4—600.— ja 1/8 lhk. 300.—
Teksti ees — 50% kallim.

Sisu: 1) Uuel aastal — uued tuuled tööliliste kinnitamise alal — L. Johanson. 2) Liigutuste ja põrude mõju töölilise organismile — prof. Dr. Lehmanni järele. 3) Tööartellid. 4) Töö ja terwis — J. O. 5) Haigekassade rahalised raskused — L. Johanson. 6) Siifilis — Dr. med. Hanel. 7) Hoidke laste terwis. Neli pilli laste terwishoiust. 8) Kohutawad arwud. 9) Kriminaal-seadusliku eelnõu ja haigekassa. 10) Saksa sotsiaalkindlustusest 1924/1925. a. 11) Tööpuuduse vastu kindlustamine Poolas. 12) Haigete eest hoolitsemine Israeli rahwa juures — Dr. M. Ulrichi järele. 13) Jaapani sotsiaalterwishoidlistest oludest — Prof. Dr. T. Sternbergi järele. 14) Eestimaa Haigekassade Liidu nõukogu koosoleku protokoll. 15) Mitmesugused teated. 16) Küsimused ja wastused. 17) Kuulutused.

Uuel aastal — uued tuuled tööliliste kinnitamise alal.

L. Johanson.

Eestis praegu maksva haiguskinnituseaduse suuremaks puuduseks, kõrwale jättes wähemaid ja tehnilisi, on see, et ta ulatus on wäike: suur osa töölilistest ja teenijatest ei ole isegi haiguse vastu kindlustatud. On poolik töö, mida kahtlemata täiendada ja lõpule wiia tuleb.

Kui tuli kokku esimene Eesti rahwaesitus, juba siis asuti uue haiguskinnituseaduse läbiwaatamisele: Kõik neli parlamenti on selle küsimusega tegemist teinud, kuid ükski pole tahtnud lõpulikult otsustada. Ikka on leitud tee, kuidas töökaitse komisjoni poolt läbiwaadatud eelnõu uuesti mätta — kalewi alla ja

Peale lühikest puhkust. Fritz von Uhde.

selle otsustamist pändarada uuele rahwaesitusele. Sotsiaalküsimuste otsustamisel oldakse liig pelglik ja alalhoidlik, pealegi, kui omakasupüüdlikud ja kitsarinnalised wälised tegurid, nagu wabrikantide esitus, oma mõju awaldawad selleks, et — tööliskinnituse arenemist pidurdada.

On siis wahepeal olnud pooltosinat eelnõusid, kuid sisult pole nad suuresti lahku läinud. Iga eelnõu on püüdnud haiguskinnitust laiendada.

Nii näiteks töökaitse komisjoni 20. okt. 1921. a. ettepaneku § 1 käseb: „Haiguste vastu ja emade kinnitamise seaduse alla kuulwad kõik kodanikud, kes

õotawad palgalistena wabalepingu põhjal igasugustes töö-harudes, töö iseloomu peale waatamata.“ Ja § 2: „Kodanikud, kes § 1 põhjal kinnitatud ei ole, wõiwad alistuda käesolewale seadusele wabatahlikult“.

See eelnõu, mis oli kaunis otstarbekohane, heideti kõrwale: riigikogu enamus ei wõtnud wastu.

19. sept. 1922. a. eelnõu ütleb: „Sundusliku kinnituse alla kuuluwad kõik lepingu põhjal igasugustes töö- ehk teenistusharudes töötawad isikud, sugu ja wanaduse ning töö iseloomu peale waatamata.“

Ka see eelnõu ei leidnud wastu wõtmist.

24. sept. 1924. a. eelnõus on: „Haigus-kinnitus on sunduslik kõigile isikutele sugu ja wanaduse peale waatamata, kes töötawad palgalistena igasugustes töö- ehk teenistusharudes, töö iseloomu peale waatamata. Samuti kuuluwad sundusliku kinnituse alla palgalised õpilased.“ Erandid on wäiksed, muu hulgas need, kelle aastane sissetulek üle kolmetuhande kuldkrooni.

Kõik need eelnõud jäeti kõrwale: jõudsid küll riigikogu üldkoosolekule, siin kaitsiti ja waieldi wastu, ning — kadusid.

Iseäranis oldi haigus-kinnituse laiendamise wastu põllu-, üldse maatöölise ja majateenijate kohta.

Nüüd on wahepeal tööhoolekandeministeerium oma senised eelnõud uuesti ümber töötanud — uue mustri järele ja wabariigi walitsusele esitanud. Liigub, kas ilmale sünnib, on weel warajane ütelda. Arwestades seniste kogemustega, aja tunnusmärkidega ja ämmaemandatega, wõib küll peaaegu oodata uut aborti.

Ka uuem eelnõu tahab haigus-kinnitust märksa laiendada: peale seniste tööstustöölise (umbes 35.000), kuuluksid seaduse alla ka wäike-ettewõtted, kelle töolistest seni ainult osa oli kinnitatud, siis osa kaubandusliikudest ja transportettewõtetest ning wäike arw kinode ja teatrite ning teiste awalikkude ettekannete töölisi. Kokku umbes 30.000. Juha ministeerium on eelnõust wälja jätnud suure osa töölisi — ka kõik põllutöölised ja majateenijad, üldse umbes 100.000.

Nii tahab uus eelnõu olla poolik: ta ei sõanda otsustada töölise haiguste wastu kinnitamise küsimust täies ulatuses. See on tema kõige suurem puudus, ning selle juures põhjendamata, otstarbetu.

Mitte ainult osal, waid kõigil töolistel on õigus oodata, et nende seisukord haiguse, õnnetuste, töowõimetuse ja wanaduse korraks kindlustataks seadusandlisel teel. Kui seda aga ei tehta, siis pole siin mitte põhjuseks majandusline kandejõud, nagu üteldakse, waid arusaamatus ja kiwinenud waated.

Praegu makswa seaduse järgi on wõimalik asutada ühiseid haigekassasid ja peale selle oma haigekassad suuremate wabrikute ja tehaste jaoks. Uus eelnõu tahab lubada erihaigekassasid ametnikkudele ja üksikutele kutsetele, mida Eesti oludes ei saa kuidagi otstarbekohaseks pidada. Eesti pinna suurus on 46.500 ruutkilom. Keskmiselt ei asu ruutkilom. peal enam kui 25 inimest. Saksamaal 131, Austrias 77, Tshehhoslowakkias 97, Poolamaal 70. Kinnituse alla kuuluksid 60 tuhat töolist ja teenijat. Linnad ja ettewõtted on wäiksed, samuti ametnikkude ja üksikute kutsete koosseis haigus-kinnituse seaduse alla kuuluwates ettewõtetes üksikute raionide järgi. Kui sarnastes oludes hakataks asutama erikassasid, siis tuleks asutada rida pisikesi haigekassasid, kellel igaühel oma walitsemise ja asjaajamise aparaat peab olema, mis kuludis nõuab. Oleks samasugune killustamine, nagu Eestis teistelgi aladel näeme takistusena. Kui ettewõtetel, kus tuhanded töölised, on omad haigekassad, siis on see arusaadaw. Kui aga ametnikud, meistrid ja muud kutset hakkawad omale haigekassakesi ellu kutsuma, siis on see lihtsalt — arusaamatus ja põhjendamata eraldamine.

Kui 1912. a. eelnõu oli wäljatöötamisel, siis arufati ka seda küsimust. Tagurline Wene walitsus ei leidnud põhjusi ametnikkude ja meistrite jaoks erikassade asutamiseks, kuigi Wene suurtööstuses see siiski paljudes kohtades teostataw oleks olnud. Peeti otstarbekohasemaks — ühiseid haigekassasid. Samal arwamisel olid ka töösturid. Nii Moskwa bõrsekomitee ütles selgel sõnal, et tegelikult on täiesti wõimata eraldada wabriku teenijaid, kõnelemata meistritest, kes nüüd Eestis need päris oma haigekassa askliajajad ongi. See bõrsekomitee luges ka õigeaks, et haigekassa liikmeks oleksid üldse kõik ettewõtte teenijad, olgu need siis missuguses kutses tahes, kui aga elawad haigekassa tegewuse piirkonnas. Ja pidid siis haigekassasse — töolistega ühisesse haigekassasse — kuuluma mitte ainult wabriku

ja kontori ametnikud, waid ka wabriku arstid, welskerid, haigemajade ja warjupaikade personaal, wabriku kaupluste teenijad ja isegi — direktorid.

Eesti pisiametnikkudele ja pisimeistritele on töölistega ühises haigekassas liikmeks olemine — wõimatu. Kas nii on ajad ja olud muutunud lühikese aja jooksul? Kas juba niisuguseid, otse wõimatuid piirijooni tõmmatakse ühe etfewõtte töölise ja teenija wahele? Wistist on see ainult ajutine nähtus, ajaga ja praegu walitsewate waadetega ühenduses. Hiljem peab kaduma iseenesest sarnane edew eraldamispuüe.

Meie oludes ei ole üldse tarwis erihaigekassasid, ka mitte üksikute etfewõtete juurde. Haigekassade wõrk tuleks wälja töötada raionide järele ja luua ainult ühised haigekassad.

Uus seadus tahab häwitada ka praeguse haigekassade omawalitsuse. Maksma seaduse järgi walitsewad haigekassat tema liikmed. Edaspidi tahetakse jätta neile peakoosolekul ja juhatuses ainult $\frac{2}{3}$ esitajaid, $\frac{1}{3}$ oleks tööandjate poolt, sest et „tööandjate esitajad kui arenenud isikud haigekassa organiseerimistööd kergendada wõiwad.“ Kuidas see „organiseerimistöö kergendamine“ Eesti töösturite esitajate poolt on sündinud, selle kohta on küllalt

kogemusi enne 1917. aastat. Tööd on nad takistanud, wastolusid ja tülisid haigekassa sisemises elus toonud. 1917. a. kuni seni on haigekassa osalised suutnud tõendada, et — omawalitsus tarwilik on. Ei ole see aeg põhjust andnud omawalitsuse kõrwaldamiseks. Kui aga seda siiski tehtakse, siis pole see samm muud midagi, kui ainult — uus lüli tagasikikumise ketis, uus „wõit“ tagurlusel, kes ei tahä lasta areneda tööliste enesekorraldustel.

Uus seaduseelnõu, kuigi ta märksa haiguskindituse ulatust laiendab, sisaldab neid soowe, mida arusaamatud ja rahwawaenulised parempoolsed ringkonnad awaldanud. Wõrreldes eelmiste eelnõudega, on ta ulatus ka wäike ja poolik.

Kuna haiguskinditus puudutab tööliste elulisi huwe, siis tohib küll loota, et uue eelnõu kohta oma soowe ja arwamisi ei esita mitte ainult töösturite organisatsioonid, waid ka töölised küsimust kaaluwad ja oma seisukohta ühiselt awaldawad.

Need uued tuuled, mis puhuwad töölistikindituse alal, on winged ja külmad. Alates asutawa kogu päiwilt on nad muutlikud olnud, kuid ainult — halwema poole.

Liigutuste ja põrutuste mõju töölise organismile.

Prof. Dr. Lehmanni järgi.

Harjumata, iseäranis pikaldased, kuid küllalt tugewad rütmilised liigutused — kiikumine — kutsuwad iseäranis werewaestes ja nõrganärwilistes inimestes esile nähtused, mida harilikult nimetatakse „merehaiguseks“: need on peauimastus („pearingikäimine“) peawalu, pööritus, oksendamine, unine olek ja nõrkus. Kõigi püüete peale waafamata, ei ole suudetud seda sümptoomidekompleksi weel täiesti seletada. Arwatakse, et nende liigutustega kutsutakse esile teatud rikked närwide kesksüsteemis. Paljud harjuwad kiiresti sellega ära.

Tunduw põrutamine awaldab tihti wäga kahjulikku mõju. Käsikangrutel on tõugete tagajärjel sagedasti kõhuhäigused.

Isegi wäiksed, kuid kestwad põrutused toowad sümptoome, mis weel täiesti pole seletatud, kuid arwatakse tulewat eeskätt

peaaju ja selgrooüdi närwitsentrumite mikroskoobiliselt raskesti tähelepandawaist muudatusist. Siia kuulub ka raudteelaste eriline selgrooüdi haigus.

Töö kaasas automaatiliste instrumendidega, haamritega jne., käib töölise raske wäsimus, mille põhjus instrumentidele surumine, õhu sumin, instrumendi mürin ja pingul tähelepanek. Need töölised peaksid aegajalt tööd wahetama. Õhu rõhumine ei tohiks ulatada üle $3\frac{1}{2}$ atmosfääri. Soowitatakse töö juures willaseid kindaid, kui elastilist woodrit kää ja instrumendi wahele, kõrwade kaitsmist puuwillaga (watiga) wõi gummikorgiga.

Kutselistel õmblejatel, kes töötawad jalaga masinaga, on sagedased kuupuhastusrikked (15,7%), kuna käsimasinaga õmblejate juures see on ainult 3,5%.

Enneaegu sünnitamised on masinaga

õmblejate juures palju sagedamad kui triikijatel. Wabrikutes käiwad õmblusmasinad elektriga.

Mayer on kindlaksteinud raske töö mõju wiljakoristamisel, üldse naistel põllutöös enneaegu sünnitamise peale.

Tihti just pörutuse tagajärjel tuleb enneaegu sünnitamine, wahel surnult sünnitamine, mõnikord, kui sünnitamine ongi tähtajal, sünnib wigane laps. Samuti mõjub raskuste tõstmine.

Kuiwõrd omnibus pörutab, näeme

sellest, et on kindlaks tehtud: 1400 tõuget ühes minutis.

Et nõrgendada suurte jõumasinate mõju ümbruskonnale, on tarwis piirata wundamenti, kuhu nad asetatakse, umbes 10 cm laiuse õhukraawiga. Wertikaaltõugete vähendamiseks pandakse wundament elastilisele woodrile – korkplaadile wõi niinimetatud raudwildile. Ülemistel kordadel asetatakse masinad nii, et nad on wõimalikult lähemal tugiseintele, millega vähendatakse wõnkumiste edasiandmist alumiste ruumide laele.

Tööartellid.

Igapäew toob teateid, kuidas ettewõtjad tööliste palga wäljamaksmata on jätnud. Töölised jääwad omast ilma. Osa neist tõist, mis wäljaandnud riigivalitsus ja omawalitsused – linnad, maakonnad, on sarnased, mida wõiksid töölised otsekohe oma kätte wõtta, ilma et oleks suuri wahekasuwõtjaid, pealegi sarnaseid, kes tööliste raha ära wiivad.

Sellepärast toome ülewaate tööartellidest, käsitades selle juures prof. M. J. Tugan-Baranowski raamatut ühistegewuse üle.

Tööartellid erinewad walmistusartellidest selle poolest, et tööartellides töölised ei walda waimstatud saadusi, tihti ja suurelt jaolt ka mitte walmistusabinõusid. Tööartellid on lihtsamaks ettewõtte kujud kui walmistusartellid. Wiimased on ühistegelised ettewõtted walmistusabinõude muretsemise, töö ja walmistatud saaduste müügi alal. Tööartellides koondub ühistegewus eestkätt tööalade ja ainult wähesel osal ka walmistusabinõude ostmise alale. Tööartelli kaudu korraldatakse tööjõu müümist. Sellele wastawalt, on tööartellid palju elulised kui walmistusartellid. Nad on ka wõrdlemisi laialdaselt lewinenud paljudes riikides. Wenemaal näiteks puutööliste artellid. Ühistöö toob siin suurt kasu, kuna tööriistad ei ole wõrdlemisi mitte kallid. Puutöölised, ühinedes, wõiwad enese kätte wõtta ehitustööde tegemist, iseäranis maal. Linnades tegutsewad kapitalistilised ettewõtted, kontorid ja ehitusmeistrid, kellega neil wõistelda tuleks. Puutööliste artellides ei ole ka palju liikmeid, sest ehitused ei waja suurt

hulka. Siis on weel kiwitööliste, mullatööliste, tee- ja kaanalite tegijate, metsatöö ja parwetamise artellid. Tuntud on sadamatööliste artell, üldse ühistegeliselte igasugu laadimistöö toimetamine.

Sageli palkab artellid ettewõtja.

Enne sõda oli rohkesti tööartelle Itaalias: 1910. a. – 1017, neist oli 754 kokku 95.738 liiget, seal olid ka artellid ühiskondlisteks töödeks. Juba 1883. a. asutati esimene sarnane suurte maaparandustööde täitmiseks. Töö andis walitsus. Töö tehti artelli poolt nii hästi, et walitsus andis tööartellide kaitseks eriseaduse, andes neile mõned eesõigused, wõrreldes eraettewõtjatega ja näidates abinõusid selleks, et eraettewõtted ei saaks wõtta enesele fiktiiwselt artellide kujud.

Tööartellil on juhatus, kes walitud tööliste poolt eneste keskelt. Tihti tegutseb ka tehniline komisjon, kus insenerid ja juristid, kes artelli ei kuulu, waid on palgalised. Liikmeid wõetakse artelli teiste liigete soowitusel.

Töö eest saab artell hariliku töötasu. Ülejääk artelli töötasust ja maksud lähewad osalt tagawarakapitaali, osalt erifondi tööliste toetamiseks wanaduse, haiguse ja õnnetuse korral, kui need kinnituseaduse alla ei kuulu. Osa ülejääki jaotatakse tööliste wahel lisatasuna.

Itaalias kaswasid tööartellid walitsuse toetusel suureks majandusliseks jõuks, täites tagajärjerikkalt kõige keerulisemaid töid, selleks ühinedes suurteks liitudeks. Nad wõtsid enese kätte maaparandustöö, mis maksis 10 milj. fr., ehitasid raudtee Reggio ja Ciano wahela, Mila-

nos olid suured ehitused artellide käes. Mõnes kohas surusid välja kapitalistlikud effewõtted.

Töölistele on tööartellil suur tähtsus. Nad parandawad üldiseid töötingimusi wastawas tööstustusharus ja suurendawad ka nende tööliste palkasid, kes otseselt artellidest osa ei wõta. Artellis leiawad tööd needki, kellele ei jatku ega anta eraettewõtetes. Artellid

on loomulikuks täienduseks ametiühisustele ja wõitlewad tööpuuduse vastu. Neid tuleb pidada elujõuliseks ühistegewuse kujuks, mis wõib töölistele tulewikuks paljugi tulu tuua.

Wastawad tööliste organisatsioonid peaksid Eestiski selle küsimuse wõtma päewakorda, omawalitsused ja riigivalitsus aga kõigiti seda tööliste ühistegelist liikumist elustama ja toetama.

Töö ja terwis.

Iga inimene peab töötama kohusetundest iseenese, oma perekonna, rahwa ja ühiskonna vastu. Töö on kõige elu alus; elu wäärtus seisab kõige pealt töös ja toimimises.

Ainult terve organism wõib korralikult töötada; haigele inimesele on töö koormawaks wõi ta on täitsa tööwõimetu. Sellepärast peab töö terwisega alati kooskõlas olema.

Sagedasti armastatakse wahet teha weel tänapäewal kehalise ja waimlise töö wahel, missugune eraldamine wast harwal juhusel õigustatud on. Käsitööline tarwitab töö juures ka mõistust; ükski käsitööline ei saa tööd lõpule wiia ainult kehaliselt töötades, ilma mõistuse pingutusega. Teisest küljest waadates on iga waimline töö kehalise pingutusega lähedas ühenduses. Opetlane, hilis-õõseni raamatute taga istudes, ei wäsita kogu oma organismi mitte wähem kui mõni büroo-ametnik. Kehalise kui ka waimlise töö juures on peatingimiseks terwis, et suuremat tagajärge saawutada.

Igasugune töö tarwitab jõudu ja on jõu kulutusega seotud. Tööjõu korrastamiseks ja kulutatud jõu uuendamiseks on tööwaheajad tingimata tarwilised. Tööjõu uuendamiseks ja wärskendamiseks on tarwilik, et tööwaheajad korralikult sisseseatud oleks. Lühike puhkus tööajal wäikese waheaja järele on sama soowitaw kui pikem puhkus peale töö lõppu ja päewatöö, aga ka suurem waheag – suwepuhkus – on töölistele terwise kosutuseks wäga tarwilik. Töö ja terwis on üks teisest suuresti ärarippuwad nähtused; üks oma puhkuse eest terwiseliselt tarwilisel määral ei hoolitse, ei tohi loota töö tagajärjerikka saawutuse peale. Paraku ei ole paljudel sest aimu, kui tähtis on

töölistele kindlaksmääratud puhkeag. Samuti ei pöörata tähelepanu pealtnäha tähtsusetu toimetuste peale, millel terwishoidlises mõttes sugugi wähe tähtsust pole. Sarnased tühised asjad wõiwad pikapeale suure summa välja teha ja annawad end terwisele tunda, mis omakorda töö tagajärgede peale mõju awaldamata ei jäta. Sarnase tühise asjana paistab käte pesemine töö juures olewat. Meie asume suuremalt jaolt näppudega toidu kallale; on käed aga mustad, läheb mustus ühes toiduga meie kehasse ja sünnitab haigusi. Paljud töölistel on töö juures oma keha sunnitud ainult teatud suunas liigutama; kui neile soowitatakse töö waheajal oma keha wastawalt teises suunas liigutada, et ühekülgsete kehaliigutuste tõttu wastawat tasakaalu jälle kätte saada, siis ei taheta selle soowi mõttest ja otstarbest kuidagi aru saada. Töö juures pingutatakse ka waimu ja mõistust, mis samuti tööwaheajal kosutust ja puhkust wajab. Aga mis teewad paljud inimesed? Puhkuse ajal mürgitawad nad oma keha ja waimu alkoholi ja tubakuga, ehk harrastawad otstarbekohatut rekord-sporti, mis iseäranis wiimasel ajal laialt maad on wõtnud. Iseenesest on sport tingimata tarwilik ja tähtis tegur inimese elus. Harjutused peawad kehalaadile wastawalt walitud ja kohaselt läbiwiidama, wastasel korral wõib sport kasu asemel kahju tuua. Nii-suguseid näitusi wõiks mitmelt poolt weel palju tuua. Inimene peab arusaamisele jõudma, et palju, näiliselt tühiseid asjaolusid, tähele panna tuleb, mis terwishoidlises suure tähtsuse omawad. Terwishoidline eluwis tasub end rikalikult, aga ainult siis, kui seda ideeliselt ja kindlate reeglite järele toimetatakse.

Selleks on aga head tahtmist vaja. Heal tahtmisel ükski ei jõua ka kuigi kaugele, tahtmisega ligidases ühenduses peab ka täieline teadmine olema.*)

Järgmistes numbrites tahame tarwilisi

teadmisi ja näpunäiteid tuua, kuidas oma terwise eest hoolt kanda, ning, korraliku eluviisi ja kehaliste harjutuste waral karastada ja terwendada.

J. O.

Haigekassade rahalised raskused.

Tegevus- ja tagavarakapitaal haigekassas.

L. Johanson.

Haigekassadel on praegu rasked ajad. Halwad majanduslised tingimused ja wilets sotsiaalne olukord on loonud soodsa pinna haigustele. Alatoiflus, korterikitsikus ja wõimatud töötingimused murrawad töölise terwise. Mõned haigused wõtsid taudi iseloomu: sarlak, leetrid, influenza, difteriit. Haigekassadel on selle tagajärjel wäljamineku kaswanud. On enam haigeid, tuleb ka enam arstiabi ja rohtude, aga ka toetusrahade peale kulutada.

Sissetulekud selle wastu on wähemaks jäänud. Mida pahem majandusline seisukord, seda wähem saab haigekassa ka sissetulekut. Mida wäiksem töötasu, seda wäiksem ka haigekassamaks, küll aga soodsam pind haigustele.

Sellest wähe. Wabrikutes ja ettewõttes töötawad tööliselised ajuti ja osalt mitte enam 6 päewa nädalas, waid — 3 — 4. Mõned ettewõtted ajuti seisawad — nädal, paar, kuu ja isegi enam. Haigekassaosalistele ja nende perekondadele, kellel õigus arstiabi ja toetust saada, peab seda haigekassa wõimaldama ka siis, kui 3—4 päewa töötatakse, ka siis, kui tööseisak, kogu aeg kuni haige kas terweks saab wõi 26 nädalat möödunud.

Arusaadaw, kui niisuguses olukorras mõned haigekassad tegewuskapitaaliga läbi ei tule, ja sunnitud on tagawarakapitaalilist wõtma.

Sel puhul on awalikus arwamisel tulnud hääli kuuldawale, et — „elatakse tagawaradest“, „elatakse ainult põhikapitaalilist“, „selleks pole õigust ega alust“ jne. Mõnel pool olewat haigekassalt isegi nõutud — tagawara kapitaalilist wõetud summade tagasimaksmist . . .

Kas ja kunas on haigekassal õigus

kulude katteks tagawara kapitaali kasutada?

Seadus ütleb tagawara kapitaali kohta järgmist:

§ 329. Haigekassa sissetulekud lähewad tegewus- ja tagawarakapitaalide moodustamiseks.

§ 332. Tagawarakapitaal moodustatakse: 1) kassa põhikirjas ettenähtawast wäike kuni kümne protsendi suurusest mahaarwamisest liikme- ja juuremaksude summast; 2) kassa iga-aastaste operatsioonide ülejääkidest; 3) sissetulekute, mis § 320 p. p. 4 ja 5 ettenähtud (rahatrahwid, mis haigekassade juhatusel peale panewad ja wiitutusrahad. L. J.) ja 4) abirahadest ja annetustest, millede otstarbet ära pole määratud.

Mahaarwamisest (p. 1.) lõpetatakse, kui haigekassa aasta aruande järgi tagawarakapitaal on kaswanud summani, mis wõrdub kahe wiimase aruande aasta wäljaminekute summale ja alustatakse jälle, kui tagawarakapitaal sellest summast allapoole langeb. Kui tagawarakapitaal tähendatud kõrgema määranani on tõusnud, wõib kassa peakoosolek liikmemakse alandada alla § 321 ettenähtud alammäära (see on — alla ühe protsendi. L. J.)

Tagawarakapitaali tarwitamise kohta ütleb seadus:

§ 333. Tagawarakapitaali tarwitatakse, kui tegewuskapitaalilist haigekassa wäljaminekute katmiseks ei jätku.

§ 334. Kui tegewuskapitaalilist haigekassa jookswaid kulusid ei kata ja kui selle juures tagawarakapitaal aruande aasta alguseks olnud suurusest juba poole peale wähenenud, on kassa juhatus kohustatud peakoosolekut kokku kutsuma kassaliikmete liikmemaksude kõrgendamise küsimuse otsustamiseks § 321 ettenähtud piirides, wõi haigekassa sunduslikkude wäljaminekute wähendamiseks käesolewas kolmandas peatükis ettenähtud piirides, samuti ka teiste abinõude leidmiseks, mis kassa asjade kordaseadmiseks kaasa aitawad.

Nagu § 333 ja § 334 näha, on tagawarakapitaalilist haigekassa wäljaminekute katmiseks raha wõtmine lubatud weel enne, kui liikmemaksu suurendatakse wõi abirahasid wähendatakse, on lubatud kulutada pool sellest summast, mis oli tagawarakapitaalis aruande-aasta alguseks. Kui selle piirini jõutud, on peakoosolek kohustatud otsima teisi abi-

*) „Gesundheit“ nr 10—1926.

nõusid, et sissetulekuid suurendada ehk jälle väljaminekuid vähendada.

Tegewus- ja tagawarakapitaali kohta ütleb A. M. Paikin, kes maksma Wene seaduse seletamises tunnustatud autoriteet, et haigekassa sissetulekute jaotamisel tegewus- ja tagawarakapitaaliks on suur tähtsus: tegewuskapitaal kulutatakse harilikul ajal, kui haigused kassaosaliste keskel ei ulatu üle hariliku normi. Tagawarakapitaal on kokkuvõetud mustade päewade tarwis ja antakse välja siis, kui tegewuskapitaal kulutatud, näiteks kassaosaliste massilisel haigeksjäämisel mõne epeedemia ajal.

Haigekassal kui ka igal teisel heal peremehel peab olema tagawarakapitaal igaks juhtumiseks.

Edasi on tema arwamisel, et tagawarakapitaali maksetaw summa ei tarwitse ulatada üle 5% sissetulekutest. Tagawarakapitaali kiire kogumine ei anna mingisuguseid soodustusi.

Tagawarakapitaali tarwitamise kohta ütleb Paikin, et toetusrahad määratakse aasta peale ette kindlaks, arwestades hariliku haigusjuhtumiste arwuga. Kui aga haigusjuhtumiste arw tunduwalt tõuseb, siis võib ka olla, et ei jätke tegewuskapitaalist ja tuleb kulutada tagawarakapitaali. Et aga tagawarakapitaali mitte täiesti ära ei kulutataks, selleks seab seadus normi, millest allapoole tagawarakapitaal väheneda ei või – pool sellest, mis oli aruande-aasta algul.

Need on piirid, mis tõmbab seadus

tagawarakapitaali tarwitamisele. Neis piirides peaksid haigekassad tegutsema.

Kui haigekassal jookswate väljaminekute katmiseks rahalised summad puuduvad ja selle juures kõik kassa päralt olewad wäärtused realiseeritud, on haigekassa juhatusel § 338 järgi õigus protsendita laenu paluda, mille kustutamiseks lähewad summad, mis tagawarakapitaali hulka arwamiseks on määratud, samuti ka tegewuskapitaalist ülejäänud wabad summad.

Palwe esitatakse kohalikule kinnituseametile, kes selle oma otsusega edasi saadab kinnitusekoogule.

Kui wiimane leiab palwe põhjendatud olewat, esitab ministrile.

Eestis töö-hoolekandeministeeriumis sarnast kapitaali praegu ei ole.

Arwesse wõttes raskeid olusid, kus haigekassade sissetulekud liig piiratud ja wäiksed, sest et palgad madalad ja töödel waheajad, haiguste arw aga wiimasel aastal eriti suur olnud, peaks töö-hoolekandeministeerium riigieelarwesse wõtma haigekassadele protsendita laenu andmiseks summa – igaks juhtumiseks.

Läinud aastal on haigekassadel peale krooniliste haigete ka nakkawad haigused suurt kulu toonud. Nakkawate haiguste arstimine peaks olema riigi- ja omawalitsuste ülesanne. Need täidawad seda ülesannet aga ainult osaliselt. Kui haigekassad ka neid ülesandeid on täitnud, siis tuleks töö-hoolekandeministeeriumi eelarwes neile selleks otstarbeks toetust määrata.

Siifilis.

Dr. med. G. Hanel.

Siifilis ehk prantsuse haigus on suguhaigus. Ta on külgehakkaw. Siifilishaige ei anna haigust edasi ainult sugulisel teel, waid ka suudluse ja igasugu puudutamise kaudu. Haigust kannab edasi silmale nägematu, korgitõmbaja sarnane pisilane. Ta teaduslik nimetus on spirochaeta pallida. Ta on kauemat aega elujõuline inimese süljes, seemnewedelikus ja weres.

Kuis sünnib külgehakkamine? Iga pisem nahakriimustus, ka sarnane, mida tähelegi ei pane, wõimaldab siifilise pisilasel tungida terve inimese kehha. Pisi-

lane liigub kiiresti edasi ja juba mõne minuti möödudes on ta kaugele naha ja limanaha sisse pugunud ja teda ei suuda enam häwitada arsti desinfitseeriw wedelik.

Mis sünnib peale külgehakkamist? Kohal, kus siifilise pisilane kehha tunginud, näiteks sõrmel, huultel, keel wõi meeste juures suguorganide otsnaha sisemisel küljel ja naiste juures suguorganide wälisel huultel ehk pärasoole awausel, tekib pisilaste paljunemise ja nende poolt tekitatud kihwtiste produktide mõjul wäike punane wistrik, mis

katsudes tundub krõmpsluuna wõi kõwa sõlmekesena. Wistriku kohale ilmub leemendaw haaw. Seda siifilise esipaisest hütatakse kõwaks shankeriks. Ta ilmub tawaliselt 8—14 päewa peale nakkamist.

3—4 nädala, wahel ka 5—6 nädala pärast paistetawad üles nakkamiskoha naabruses olewad mahlanäärmed. Sarnased siifililised mahlanäärmete paistetused ei tekita walu, ega mädane, kuid paistetus püsib kauemat aega.

Õige harwa juhustel ei arene kõwa shanker sarnaselt, kui eelpool kirjeldatud, waid siifilise pisilased rändawad otseteed keha mööda laiali.

Kui ei arsiita siifilist tema esimeses astmes ehk haigusjärgus, siis ilmuwad 6—8 nädala pärast nahale punakas-pruunid (wasekarwa) plekid ja wistrikud, mis wahel paistetataolised. Tekiwad ilanahaigused, nagu kaelapõletik, ninakatarr, kaela- ja keelepaised jne.

Missugune on siifilise edaspidine

arenemine? Siifilise pisilased tungiwad pikapeale kõikidesse inimese orgaanidesse. Nad wallutawad muskolid, südame ja pea alati suure tuiksoone (aorta). Wiimases tekiwad häwitawad protsessid, mille mõjul tuiksoon ei suuda enam wastu panna were rõhule, end kotikombel paisutab ja suurema wererõhu puhul lõhkeb, millele järgneb haige häkiline surm.

Isegi 20 aastat peale haiguse hakkamist woiwad tekkida siifililised haigused, nagu peaaegu pehmenemine ja selgrootiisikus.

On meil wõimalik kindlaks teha siifilisesse hakkamist ka siis, kui ei ole mingisuguseid wäliseid haigustundemärke? On! Were- ja selgroodiproowid teewad kindlaks, kas weres on siifilise pisilaid wõi mitte.

On meil abinõusid, millega arstida siifilist? On! Põõra arsi poole ja küsi talt!*) S. J.

Hoidke laste terwist.

Neli pilti laste terwise hoidmisest.

Raske on tööline elu. Ka siis, kui tööline on terve ja tugew. Halwad töötingimused, tihti rikutud õhuga ja walgu-seta ruumides, külmas, tuuletõmbuses, wõi jälle tuleleegi ees liigkuumuses, ja leitsak-soojas, kus higi woolab, mõjuwad lagastawalt terwisele. Ühetooniline ja kurnaw, tihti ülejõu käiw töö pikal tööajal nõuab suurt jõukulutust. Madal palk aga ei wõimalda tarwilikku toitmist, et uuendada tööjõudu ja saada tööst puhkamiseks ning perekonna kaswatamiseks kitsastes korterioludes nõuetele waslawat kodu. Tihti on tööolud sarnased, et tugewamgi terwis puruneb. Mis sünnib siis töölisega ja tema perekonnaga, kui isa-ema enam ei suuda tööd teha? Kes toidab, katab ja annab peawarju? Kus on need tööliste töowõimetuse ja wanaduse wastu kindlustamise seadused? Eestis küll wistist weel kaugel mägede taga, kust kõlab alles — tulewiku muusikana.

Weel raskem on töölisel siis elada, kui tal juba maast-madalast saatjaks on kas hädine terwis wõi terwiserike. „Wanemate patud nuheldakse laste kätte!“

Seda tuleb nii mõista, et kui wanemad on pödurad wõi elawad terwiswastastes tingimustes, siis kannatawad selle all ka lapsed. Tuleb aga ka seda „patuks“ lugeda, kui wanemad sedagi, mis wõimalik, oma laste terwise hoidmiseks ei tee. Tagajärg: laste terwis wõib kannatada ja sirgudes täisealiseks, peab see uus tööline elama hädise terwisega, mis tema isegi rasket elu weelgi raskemaks teeb, tihti ka töö ja eluülespidamise leidmise wõimalused ära wõtab.

Mis suudawad tööliswanemad oma laste terwise hoidmiseks teha, seda ei tohi tegemata jätta, muidu astub haigus üle läwe, toob kannatust lastele ning koormat ja südamewalu wanematele.

Mis woiwad siis waesed, kehwad töölistest lastewanemad teha oma laste terwise hoidmiseks?

Muu hulgas seda, mida näewad neljal pildil, mis joonistatud Saksa kunstniku H. Friedrichi poolt ja rahwale awaldatud Saksi hoolekande asutuse toimetusel.

Neil piltidel üteldakse: kui tahate oma

*) „Gesundheit“, 1926. a.

laste terwist hoida, siis hoidke nad puhtad, harjutage neid puhtalt elama ka kitsastes oludes, siis hoiate nende terwist, hoiate ära haigusi, nakkushaigusi, mis waritsemas lapsi ja häwitamas nende terwist, nagu näeme Eestis, kus sarlakid, leetrid, differiit ja teised nakkushaigused taudina rahwa elu wiltsust ja kannatust suurendamas.

Mis nõuab iga üksik piit?

Kui laps wäike, siis pestagu teda igapäew, kui suurem, pesku ise. Hoidke lapse ihu, selle nahk puhas ja lapse terwis on kõwem, laps muutub wastupidawamaks haigustele.

Pesta tuleb leige wõi sooja weega, kui on kraadiklaas tuleb soojust mõõta ja see wõib olla 27°—28° R. järgi. Tuba ei wõi sellejuures külm olla. Wõib olla wannis 5—10 minutit. Kui suurem laps on ja wanni wõimalik teha ei ole, wõib soojas toas niisama pesta. Peale pesemist tuleb kohe ihu ära kuiwatada ja riide panna, ega wõi jaheda, külma ja niiske ilmaga wälja minna. Parem pesta juba õhtul, kus kohe saab magama minna.

Hoidke lapse käed puhtad. Kätega kantakse haigusidusi laiali. Käed tulewad pesta seebi ja weega, kui on, siis leige weega — tingimata igakord enne sööki ja peale klosetis käimist. Nii hoitakse haigused ära.

Waadagu, kuidas arstid elawad. Kui-palju on neil tegemist haigetega, iseäranis nakkawate haiguste majas: näiteks sarnaste hirmsate nakkushaigustega, nagu — pidalitõbi, siifilis, rüüged, kõnelemata teistest, nagu — kõhutõbi, tiisikus, sarlak, leetrid. Kui arst neis oludes ei jää haigeks, siis eeskätt just sellepärast, et ta oskab ennast haiguse nakkamise eest hoida, tema peseb ja puhastab ennast, warjab oma riideid walge põllega ja — peseb oma käsi.

Hoidke ka laste käed puhtad ja lastehaigusi, eriti — nakkushaigusi on vähem.

Kui lapsest tööline kaswab, on ta terwem ja peab raskes eluwõitluses enam wastu.

Hoidke laste hambad puhtad — selleks pesku laps neid igapäew: Õhtu enne magama minekut ja hommiku peale ülestõusmist leige weega,

mida saab theed wõi kohwi walmistades. Kui aga seda ei ole siis — toas seisnud weega. Pesemiseks tarwitatakse hambaharja ja harilikku hambapulbrit. Kui suud loputada, siis wõib tarwitada boorhapet, mida tuleb lisada theelusika täis klaasile keewa weele, mis siis enne loputamist tuleb lasta parajaks soojaks jahtuda.

Lagunenud ja mustad hambad ning lõhnew suu ei ole ainult wastikud, waid ka — terwiswastased.

Hammastega inimene pureb toidu enne allaneelamist seedimise tarwis peeneks. Kui hambad katkised, siis ei saa nad oma ülesandeid täita ja — seedimine kannatab, kõhu ja soolte haigustele loodakse pind ja toit ei saa anda inimese organismile seda, mis tarwis: inimese terwis kannatab.

Hambad on abiks ka rääkimisel ja laulmisel. Hambuta wanakene ei saa enam loomulikult kõnelda.

Kui lapsel haiged hambad, siis tuleb neid kohe rawida, et haigus sügawamale ei tungiks. Tuleb pöörata hambaarsti poole.

Laps ei tohi sõrmi suhu pista. Lapsed mängiwad mullas ja porris. Kätega käperdawad ja pistawad sealsamas sõrme suhu. Nii kantakse haigusi ihu. Porrist, tolmust jne. wõib saada kõiksuguseid haigusi.

Et laps mul-laga, poriga ja liiwas mängib, seda ei saa alati keelata. Millega ta siis mängima peaks? Mäng on lapsele tarwilik ja selles ärgu segatagu teda. Tuleb küll lapsele selgeks teha, et ka siin puhtus tarwilik ja sõrme suhu panemine ära harjutada.

Nii hoitakse laste terwist, nii hoitakse ka inimese tööjõudu, mis tal tarwilik elust läbi murdmiseks.

Nende nelja pildi sisu on: Hoidke laste terwist.

Kohutawad arwud.

Wiletsad sotsiaalsed olud loowad juba ise hea pinna igasugu haigustele, iseäranis aga nakkushaigustele. See on põhjuseks, miks laialdaselt on lewinenud Eesti suguhaigused. Sõda on harilikult oma lagastawa mõjuga üheks suguhaiguste hallikaks. Sellele järgnenud majandusline kriis ühelt poolt arenenud ja tõuswa kõrtsikultuuriga ja teiselt poolt suurte rahwahulkade nälja ja wiletsusega edendawad prostitutsiooni ja kaswatawad suguhaiguste arwu.

Missuguses seisukorras selles suhtes Eesti on, sellekohta olgu toodud allpool mõned arwud.

1921.–1925. a., 5 aasta jooksul on registreeritud:

	siifilist	pehmet shankeri	triperi
1921. a.	1371	199	2397
1922. a.	1381	112	3122
1923. a.	1089	151	3113
1924. a.	759	56	3004
1925. a.	500	54	2630
Kokku	5100	572	14 266

Need arwud on kahtlemata puudulikud.

Riik on kandnud osalt siifilise arstimise kulusid: 1920. a. — 1.757.000, 1921. a. — 3.967.000, 1922. a. — 4.497.000, 1923. a. — 4.370.000, 1924. a. — 7.823.000, 1925. a. — 6.855.000, 1926. a. umbes 6 miljoni.

Peale selle kulud, mis omawalitustel, eraisikutel ja haigemajadel selle haiguse peale läinud.

Huwitawad on ka arwud, mis käiwad Tallinna kui suurema ja ühtlasi pealinna kohta, linna statistika büroo andmetel:

1925. a. oli registreeritud:

Siifilises 373 meester. ja 176 naister., pehmes shankeri 28 m. ja 3 n., triiperis 1199 m. ja 788 n., kokku 1600 m. ja 967 n., üldse 2567. Neist oli: wallalisi 1954, abielus 534, lahutatud 16, leski 55 ja märkimata 8.

Haiguse algallikaks (edasiandjaks) olid 1925. a. Tallinnas:

	Siifilis	Pehme shanker	Tripper	Kokku
Awalikud naisterahwad	189	15	620	824
Käsitöölised	6	—	39	45
Põllumehed, põllutöölised ja talufüdrukud	15	2	49	66
Majateenijad	5	1	53	59
Töölised	10	—	36	46
Oma mees, oma naine	38	1	80	119
Peigmees, pruut	2	—	7	9
Kaupmehed, äriteenijad	5	—	19	24
Riigi- ja omawalituse- ja erakontoriametnikud	8	—	56	64
Öppurid, ja üliõpilased	1	—	28	29
Sõdurid	8	—	4	12
Merimehed	3	—	1	4
Mittesugulisel teel	10	—	10	20
Muud allikad	53	5	184	242
Allikas teadmata	121	4	117	242
Märkimata	75	3	684	762

Nagu siit näha, on üheks suuremaks algallikaks prostitutsioon.

1925. a. oli Tallinnas kombuluswalwekoha andmetel järelwalwe all: alaliselt 487, ajufiselt 95 naisterahwast. Neist olid pärit: Tallinnast 105, teistest linnadest 118, maalt 232 ja wäljamaalt 32, märkimata 95.

487 alalisest järelwalwealusest olid 309 siifilishaiged.

Rahwuse järgi jagunesid järelwalwealused: eestlasi 438, wenelasi 34, lätlasi 2, poolakaid 5, muid 8, märkimata 95.

Endise ameti järgi: majateenijaid 94, wabrikutöölisi 74, käsitöölisi 123, äriteenijaid 13, muid 49, ametita 134 (kõige enam). Wanuse järgi oli: kuni 20 a. — 72, 21–25 a. — 168, 26–30 a. — 157 naisterahwast jne.

Nagu neist arwudest näha, on Tallinnas suguhaigused omale leidnud wiljaka taimelawa.

Suguhaiguste wastu wõitlemiseks anti riigikogu poolt läinud aasta lõpul wälja seadus, mille järgi siifilise-, pehme shankeri- ja triiperihaiged nakkawuse aegjärgus kuuluwad sunduslisele arstimisele riigi kulul, mida teostatakse omawalituste korraldusel.

Kriminaal seadustiku eelnõu ja haigekassa.

Uus kriminaal seadustik on walmimas, ta on praegu riigikogu komisjonis. Eelnõu sisaldab ka norme, mis puudutawad haigekassat.

Need oleksid:

§ 530. Haigekassa juhatause liikmeid, samuti ka eitewõtte omanikku, kus haigekassa olemas, wõi haigekassa asjade

ajamiseks kinnitusemeti poolt eriti määratud isikuid, kes süüdlased on selles, et nad:

1) haigekassast rahalist toetust andsid isikule, kellel teadwalt selleks õigust ei olnud või kes haigekassa osanik ei olnud, või seesuguse isiku perekonna liikmele;

2) haigekassa raha või muud varandust teadwalt kulutasid seesuguste otsustarbete peale, mis kassa põhikirjas ette ei ole nähtud, karistatakse:

wangimajaga mitte üle aasta.

Kui toetuse või ärakulutatud summa ulatab üle wiiekümnetuhande marga, siis karistatakse süüdlast:

wangimajaga mitte üle kuu e aasta.

Kui süüdlane enne kohtuotsuse, -resolutsiooni või wandekohtunikkude werdikti kuulutamist wäljaantud toetuse või ärakulutatud summa või waranduse haigekassale wabatahtlikult tagasi andis või muul wiisil haigekassat rahaldas, siis karistatakse teda:

wangimajaga mitte üle kuu e kuu.

Kui aga selle paragrahwi kolmandas jaos ettenähtud kuritegu kergemeelselt korda saadeti, siis karistatakse süüdlast: arestiga mitte üle kuu e kuu.

Nagu wõrreldes seni makswate normidega selgub, on karistust tunduwalt tõstetud.

1. ja 2. punktis ettenähtud karistus oli Wene nuhfluse seaduse § 1199¹ järgi: wangimaja kolmest kuust kuni ühe aastani. Kui summa üle 300 rubla ulatas (nüüd 50.000 marka!), siis oli karistuseks ühest aastast kuni kolme aastani (nüüd mitte üle 6 aastal).

Uues eelnõus on karistuse kergendus, kui summa või warandus haigekassale wabatahtlikult tagasi maksetakse.

Praegu makswas seaduses on karistuseks sel puhul, kui kuritegu kergemeelselt korda saadeti — arest mitte üle 3 kuu, uues eelnõus — mitte üle 6 kuu.

Nii on neis paragrahwides karistust kõrgendatud. Seda aga ei wõi ütelda normide kohta, mis käsitawad töökaitse määruste rikkumist. Siin on isegi juba wäikseid karistusi weelgi vähendatud, nii et nad töösturitele otse tühisteks muutuwad.

§ 350 ütleb uues eelnõus:

Tööliste haiguse wastu kinnitamise seaduse alla käiwa tööstusewõtte juhatajat või tema asemikku, kes süüdlane selles, et ta nimetatud seaduse järele nõuetawaid teateid ei saatnud selles ettevõttes tehtawate tööde, tööle wõetud isikute arwu, neile palga suuruse ja selle maksmise tähtaegade, nende tööle või teenistusesse wõtmise aja või nende wabastamise aja kohta, samuti ka selles, et ta nimetatud seaduse järele nõuetawaid dokumente, arweid, raamatuid või sissekirjutusi ei pidanud või rewideerimisele ette ei pannud, karistatakse rahatrahwiga mitte üle kahekümnetuhande marga. (Makswas N. S. §1404⁷ järgi on: esimene kord mitte üle 100 rubla, teisel ja järgmistel kordadel — mitte üle 200 rubla, see teeks Eesti markades 18.000 kuni—36.000 m.)

Kui süüdlane teadwalt wale teateid saatis, siis karistatakse teda: arestiga mitte üle kuu e kuu või rahatrahwiga mitte üle wiiekümnetuhande marga. (Makswas N. S. §1404⁸ on rahatrahw mitte üle 1000 rubla ja wangimaja 2—4 kuuni).

§ 351. Tööliste haiguse wastu kinnitamise seaduse alla käiwa tööstusewõtte juhatajat või tema asemikku, kes süüdlane selles, et ta sünnitajat, kes oli haigekassa osanik, teadwalt laskis tööle enne nelja nädala möödaminekut sünnitamise päewast arwates, karistatakse: arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahwiga mitte üle kümnetuhande marga. (Makswas N. S. on rahatrahw mitte üle 100 rubla ja arest mitte üle ühe kuu.)

Saksa sotsiaalkindlustusest 1924/25. aastal.

Haiguskindlustus. Haiguse wastu oli kindlustatud Saksamaal 1913. a. 14,4, 1924. a. 20, 1923. a. 20, 1924. a. 19 miljoni isikust. Kogemuste järele on isikute igapäevane ja põllumajanduses igapäevane aastane kord haige. Haigus kestab keskmiselt 20 päewa. 1922. a. juuli ette ümarguselt 10 miljoni haigusjuhtumist, kokku 200 miljoni haiguspäewaga, millede eest haigusraha maksti. 1923. a. oli haigusjuhtumisi vähem, kui

eelmisel aastal, umbes kolmandik, haiguspäiwi weel rohkem.

Selle nähtuse põhjuseks polnud mitte rahwa terwise parandamine, waid toetusraha wäärtuse langemine. Oli selge, et 1924. ja 1925. a., mil raha wäärtus stabiliseerus, haigusjuhtumiste ja — päewade arw suurenenema pidi inflatsiooni aastalega wõrreldes.

Statistikaameti andmete järele on haigekassade

sissetulek maksudest 961 miljoni Saksa marka. Sellesse arwu pole arwatud kaewandustöölise ja erakassade sissetulekud. Riigikaewandustööstuslik selts andis samal ajal oma haigekassadele 87 miljoni marka.

Haiguskindlustusmaksude kindlaksmääramine on haigekassade kohuseks. Järelwalwet teostatatakse kohapealsete kindlustusametnikkude läbi. Maksude määramise kohta saatis tööstusministeerium haigekassadele seletuskirja, milles muuseas öeldud: „Majanduslisest seisukohast ei saa heaks kiita, kui üksikud haigekassad määravad kõrged kindlustusmaksud tagawarade kogumiseks. Üleääkide korral on kindlustatuil ja etfewõtjail õigus nõuda maksude alandamist“. Tööstusministeerium nõuab hoidumist üleliigsetest wäljaminekutest. Tuleks nimetada, et kutselistes haigekassades keskmine aastamaks 400 marga wõrra kõrgem on, kui kohapealsetes ühishaigekassades.

Inwaliidsuskindlustus. Inwaliidsuse ja surmajuhumiste wastu on kindlustatud 16–17 miljoni töölist. Praegu hoolitseb inwaliidsuskindlustus umbes 3 100.000 inwaliidi, lese ja waeselapse eest. 1913. a. oli see arw 1.280.000. On seega suurenenud peaaegu kolmewõrra. Wäiksem kuuetoetus inwaliididele on 20 marka, keskmine arw 25 mk., tööstustöölisele koguni 30 marka kuus (Eesti rahas umbes 2.700 marka).

Uue seaduse järele terwishoiuhoolekande alal pütatakse inwaliidsuskindlustuse puhul pearõhku panna inwaliidiks jäämise põhjuste kõrwaldamisele. Selle järele on kindlustusasutuste ülesandeks wõidelda ka tiisikuse, suguhaiguste, wähhajõwe, alkoholismi jne. wastu.

Ametnikkude kindlustus. Töewõimetuse ja surmajuhumiste wastu on kindlustatud ümmarguselt 2 miljoni ametnikku. Kindlustusele alluvad kõik ametnikud, kelle aastasissetulek alla 6.000 marga. Toetusajaajad oli 1921. a. 25,771, 1924. a. juba 77.133. Ka siin olid inflatsiooni ajal toetus-

summad peaaegu wääriuseta. Praegu ulatab kuu puhkuraha wähemalt 40 margani, töõjuhatajatel keskmiselt isegi 60–65 Saksa mk.

Õnnetuskindlustus. Õnnetuskindlustuse waldkonda kuuluvad 780.000 töõsusetfewõtet 9,4 milj. kindlustatuga ja 4,5 milj. põllumajanduslikku etfewõtet 14 milj. kindlustatuga, peale selle riigi, maade ja kogukondade etfewõtted umbes 900.000 kindlustatuga. Töõstuses tuleb aastas üks õnnetusjuhtumine iga kahekümnewiie kindlustatu peale, kaewandustes iga kümne ja põllumajanduses iga 100 peale.

Õnnetuskindlustusele kulus 1924. a. 150,4 milj. Saksa marka, 1925. a. tõusis see summa 191,6 miljoni marga peale.

12. mai korralduse järele arwatakse õnnetusjuhtumistega wõrdseks ka mõned kutsehaigused. Selleks minewaid kulusid pole praegu wõimalik ka umbkaudseltki arwata.

Kaewanduskindlustus. 1924. a. jaanuarist makswa mäetöõstusseaduse järele maksetakse kaewurite 25 aastase teenistuse järele pensioni, mille suurus wähemalt 40% keskmisest päewapalgast.

Kindlustuskorralduse järele alluvad kaewandustöõlised ka haigus- ja inwaliidsuskindlustusele. Haiguskindlustuse alla kuuluvad 800.000 töölist, pensionikassa liigeteks on 700.000 töölist. 1925. a. arwati inwaliidmäetöõliste arw 95.000 peale.

*

Sotsiaalkindlustuse kulud suurenewad iga aastaga: 1913. a. — 1430,5, 1924. a. — 2343,1 miljoni marka. Sotsiaalkindlustus on awalikõiguslik sundus kindlustatud rahwahulkade terwise ja töõjõu hoidmiseks, ühllasi ka hädaohu pehmen-damine haiguse- ja õnnetusjuhtumiste, töõwõime-tuse ja inwaliidsuse, emakssaamise ja surmakorral. Sotsiaalkindlustuseta oleks tööliste waimline ja kehaline elujärg palju raskem.

Töõpuuduse wastu kindlustamisest Poolas.

Poola saadikutekogu poolt wõeti wastu 1925. a. oktoobris töõpuuduse wastu kindlustamise seaduse täienduseadus, mille järele töõpuuduse wastu kindlustamine laieneb ka haritud töõjõududele, sarnaselt tööliste kindlustamisele. Seaduse põhjal on töõministril õigus osustada, millised grupid alluvad sunduslikule kindlustamisele. Kindlustamise alla ei kuulu isikud, kelle sissetulek üle 500 zloty (ligi 18.000 Emk.) kuus. Töõandjad tasuwad kindlustusmaksuna 2,5% töõjõu kuupal-gast; sellest maksust kannawad kindlustatud $\frac{2}{5}$. Riigi toetust pole ettenähtud. Esialgu on seadus maksmapandud kaheks aastaks, kuid saadikutekogu wõib tähtaega pikendada.

Töõministri otsusel alluvad haritud töõjõududest sundkindlustusele järgmised grupid:

1. Insenerid, tehnilised spetsialistid, keemikud, arhitektid, ülewalatajad, töõmeistrid j. t., kuiwõrd need tehnilisi töõid juhatawad ja nende eest wastutawad.

2. Büroo- ja raamatupidamise ametnikud.

3. Kaupluserpersonaal, kesk- wõi kutsekooli haridusega, kassahoidjad j. t.

4. Haigemajades, hambaarstlistes ja loomaa-rstlistes insitiutufides tegewad isikud, arstide assistendid, hambaarstid j. t.

5. Muusikud, näillejad, etfewõtlejad, näiteseinte maalijad.

6. Haridustöõs tegewad isikud.

7. Ajakirjanikud.

8. Kaubalaewastikus tegewad isikud, kaptenid, masinistid j. t.

Haigete eest hoolitsemine Israeli rahwa juures.

Dr. Martin Ulrichi järele.

Mooses, kes tuntuim seaduseandja Israelis, pani seal aluse üldisele hoolekandele, ka haigete hoolekandele. Arwatawasti arendas ta seda töõd juba Egüptuses, kus suurtele Niiluse üleujutustele järgnes alati palawik. Nii on esimesed piiblis mai-

nilud haigused palawik ja kuiwetustõbi. Nende all mõeldi lagastawaid terwisrikkaid, mis wahwust ja jõudu nõrgendasid. Kõige enam kardetud haigus oli kaik, mis haaras weresoonte süsteemi ja tekitas kubemeisse kanamuna suuruseid paiseid.

Haigus algas peawaluga, arenes higistamiseks ja eriliseks hirmutundmiseks ja lõppes enamasti surmaga. Teiseks haiguseks olid — mustad woolud, mille all kannatasid naised. Wististi iga werekaotaja naine otsis tolalaj Messiasit enese peastamiseks. Erifi wastik oli Hiiophihaigus, arwatawasti elewandihaigus (Elephantiasis), mis oli harilikult seotud jukkeniga (raske nahahaigus tundenäride rikke tagajärjel). Tuntud olid ka wee- ja wähatõbi, kaks häda, milliseid korduvalt kirjeldatakse. Raskeimaks israellirahwa nuhkluseks oli pidalitõbi (lepra), millise nimega piiritletakse seitse haigust, neist neli päris pidalitõwe ilmuwused, kuna teistel juhtumistel see nahatuberkuloosina (lupu, näriw ohatu) wäljendub. Haigusi kirjeldatakse mitmeft. Ühede juures ilmuwad ümmargused paised, teiste juures lehesarnased kärnad, kolmandate juures näeme lahtiseid haawu. Wäriw järele tehakse wahet walge ja musta pidalitõwe wahel. Kuna haigus oli wäga lewinend, siis rawitses Jeesus peasjalikult pidalitõbiseid.

Järeilwatwet haigete üle teostasid preestrid, kel ledest paljud olid warustatud arsiliste teadmistega. Kui haigus kandis nakkawuse tundemärke, kanti haige nimi erilisele lehele, millelt kustutati alles täieliku terwenemise järele.

Nakkawuse ärahoidmiseks pidiwad haiged elama wäljaspool linnasid. Pidalitõbised pidid liikudes endist wastawa hüüde läbi teatama. Terwete kohuseks oli nende eest hoolitseda ja anda neile üles-

pidamist ning kehakatet. Need anded paigutati erilistele kohtadele, kust haiged nad kätte said. Jooksjateõbistele ja weetõbistele oli lubatud kerjata. Neile head teha peeti tänuwääriliseks. Ikka leidus aitajaid, kes neid talutasid.

Terwishoiu eest hoolitseti israellirahwa keskel kõigile arusaadawate ettekirjutustega puhtuse kohta. Keha puhtuse eest hoolitseti sagedase pesemisega. Juhtumisel, kui keegi toimis surnukehaga, wõi millegi mädanewaga, oli ettekirjutatud eraldamine. Alles peale teatud tseremoniide korraldamise lubati asjaomasele isikule läbikäimine teiste inimestega. Polnud tähenduseta mosaiik määruskirjad tänuohwri andmiseks terwenemise puhul. Nii tehti rahwale selgeks, missugune jumalaand on terwis. Sellest tulebki, et igale kaastundmuseta haige wastu ülespidamisele sai osaks hukkamõistmine rahwa poolt. Sarnaselt Jeesuse wõrdluse rikkast mehést ja waesest Laatsarusest, kus esimene kaastundmuseta ümberkäimise pärast waeste ja haigetega pidawat pärast surma põrgus kannatama piina.

Haigete ja wigaste eest hoolitsemisele waadati nagu jumalateenistusele. Inimesed, kelledel rõõwitud terwis, seisawad jumala iseäralise kaitse all. Seepärast on heategewus uskliku inimese tähtsaim ülesanne. Paljud mosaiik-eeskirjad wõeti wastu kristlaste poolt, tõõitati ümber ja täiendati. Need moodustawad õieti kristlikkuse aluspõhja. Virchowil on õigus, kui ta auwäärilist Israeli käskudeandjat märgib kõikide aegade suurima arstiina.

Jaapani sotsiaalterwishoidlistest oludest.

Prof. dr. Theodor Sternberg, kes kutsuti Jaapani sotsiaalmeditsiini õpetajaks, kirjutab Tokiosst Saksaa ajalehele „Berliner Tageblatt'ile“ sealseist sotsiaal-terwishoidlistest oludest, käsitades ainet küll kodanlisest waatepunktist. Kirjutuses etteotud tõsiasiad kuuluwad aga üldhuwi waldkonda. Prof. Sternberg kirjutab muuseum:

Üldiselt haaratakse sotsiaalhügieeniliste määruste järele alles taudi lahtipuhkemisel, siis selgub ka puudus wajaliku ettewalmistuse järele. Süsteematilise sotsiaalhügieenilise korralduse puudus annab end tunda ka seepärast, et arstid, peale mõne wäljapõistwama, waatamata kõrgel arenemisastmel seiswale Jaapani arstiiteadusele, rahwas üldiselt wähe usaldust leiawad; ülikoolis proowitud arste hinnatakse üldiselt wähem kui harilikku meditsiinkoolide lõpetajaid.

Nurgarstide tegewus on waljusti keelatud, igaühte karistatakse, kes arstimisloata haigeid rawitseb.

Waga kahjulik ja kaotamatu on erilised lubamatud wahendid suguhaiguste arsimiseks. Sageli on arstimise tagajärjeks haiguse halwenemine. Ka patsiendid, keda asjatundjad rawitseda püüawad, unustawad need pea, et ürgaegseid „õnnistusallikaid“ kasutada.

Suguhaigused on wäga lewinunud, erifi seepärast, et neid haigusi wõetakse wäga kergelt. Populaarne hoiatuskirjandus puudub pea täiesti. Gonorea (Gonorhõe) tõttu pimedaksjääjate arw on kohutaw.

Rahwaarwu suurenemine oli veel mõõdunud aastasaja esimesel poolel erilisel soodne, polnud haruldased kaheksa kuni wiieteistkümnepäraseks perekonnad. Sealjuures hoiti lapsitawaliselt wäga kaua, ema wõõranemine lastekaswa-

tamisest pole kunagi olnud nii suur, kui Euroopa tõõfussüsteemi arenemise tõttu. Tänapäew aga on sündiwus- ja surewusarwude wahekorid tuntuvalt halwem kui üheski Euroopa suurlinnas.

Selle peapõhjuseks on tiisikus. Paar aastat tagasi lasi walitsus igasse maija riigis seada hügieenilise stüljekausi.

Neid ei puhastatud aga kunagi, hiljem paigutati need enamasti aita, ja näidati seal rewideerijatele. See noogutas rahulolles pead, sest pole wäljaantud mingisuguseid stüljekauside puhastamisse ja kasutamisse puutuwid määrusi, ja nii on tänapäew igal jaapanlasel õigus stülitada nii kui ta arwab ja kuhu ta tahab. Elanikkudel pole mingisugust arusaamist sellest, et walgus ja õhk tuberkuloosi wastu head wahendid on. Wähemagi päiksepaiste puhul suletakse aknad, täiskillutud magamistubadesse ei tohi tungida ükski päiksekiir. Olles mitmekordselt alkoholiseeritud, kardab harilik jaapanlane külmetamist. Tubadesse paigutatakse hõõguwad sõenõud. Üks noor kirjanik ehitas oma tiisikushaigete naisele Kamakurasse, Jaapani suurimasse tiisikushaigete kurorti, maja. Naine, kes isiklikult majapidamist korraldas, on kahe aasta jooksul kolm korda rannas käinud, iga kord wiis minuti ja ka teisiti päikesest igafi kõrwalehoidnud. See on iseloomulik näitus. Kõrguskurorte Jaapanis pole üldse, too maa on selles liiga madal ja niiske.

Samuti nõuab suuri ohwreid tüüfus, sest juurewija- ja riisipõllud wäetatakse inimwäljaheidetega ja paljud põllusaadusi stütakse pooltoorelt.

Beri-Beri; iseloomulikum Ida-Aasia haigus, on laialdane, sest jaapanlased ei suuda wabaneda kestadeta riisi tarwitamisest, milles puuduwad toi-

duks vajalikud vitamiinid. Tõepoolest, kui süta mõnda aega herewalget, poleeritud riisi, siis ei maitse poolkooritud wõi koguni koorimata riis enam sugugi. See juhtus minuga samuti, olgugi

et olin selle vastu. Küsitakse tahmatult, kas mitte aastatuhandate kestel tarwitatud koorimatu riis kogu Jaapani raassile kahju pole teinud.

Eestimaa Haigekassade Liidu Nõukogu koosolek

pühapäewal, 12. detsembril 1926 Liidu büroos, Tallinnas, Tatari tän. 15. Osa wõtsid Nõukogu liikmed: A. Hellmann, J. Ringsmann, J. Antje, J. Tammemägi, K. Nelus, Aug. Linnomägi, Vold. Luksepp ja R. Niinep.; Liidu asjaajaja L. Johanson ja sekretär J. Ode.

Päewakorras:

1. Koosoleku juhatusse walimine. Koosoleku juhatajaks waliti Aug. Hellmann ja protokollkirjutajaks — Joh. Ode.

2. Aruanded. Liidu tegewuse üle aruandega esinewad A. Hellmann ja Joh. Ode. Aruandeid ärakuulates, wõtab nõukogu kawasetawate kutsehaigekassade asutamise suhtes referatsiooni vastu, et Liidu juhatus esineks töö-hoolekandeministeeriumile märgukirjaga, milles wäikeste haigekassade asutamist mitte soowitawaks ei peeta ja kutsehaigekassade seaduse maksmapaatemist mitte ei pooldata.

3. Ajakirja „Töö ja Terwise“ lewitamise asjus otsustatakse järgmisele haigekassade kongressile esineda ettepanekuga, et tulewiku ajakirja „Töö ja Terwist“ igale haigekassa wolinikule hinnata saadetak, kuid saatekulud, iga numbril pealt 50–90 penni, haigekassad oma kanda wõtaksid.

Broshüüri „Esimene abi õnnetuse juhusel“ otsustatakse wälja anda 10.000 eks. J. Kirp'i poolt esitatud kujul ja ettepanud kalkulasioonide järele. Wälja lootada otsustatakse wäikese tasu eest, mis wäljaandmise kuludele wastaks.

3. Liidu sanatooriumi asutamise küsimuses tehakse juhatusse kohuseks, ühes arstidega wastaw komisjon moodustada, kes kohase maa-ala wälja waliks, wastawa kalkulasiooni järgmiseks Nõukogu koosolekuks wõi kongressiks wälja töötaks ja sellega esineks. Ühiklasi wolitades juhatus tarwisminewaid kulusid selleks tegema.

4. Eestimaa Haigekassade Liidu V kongress otsustatakse ära pidada Narwas, 5., 6. ja 7. märtsil 1927. a. järgmise päewakorraga;

- 1) Kongressi awamine.
- 2) Kongressi juhatusse, sekretariaadi ja mandaalkomisjoni walimine.
- 3) Kongressi päewakorra ja kodukorra kinnitamine.
- 4) Aruanded Liidu tegewusest.
- 5) Aruanded kohtadelt.
- 6) Liidu 1926 aasta aruande ja 1927 aasta eelarwe kinnitamine.

7) Liidu 1927 aasta liikmemaksu kindlaksmääramine.

8) Walimised põhikirja järele: a) Liidu Nõukogu; b) Liidu rewisjonikomisjon.

9) Liidu kodukorra kinnitamine.

10) Sanatooriumi ja rawilate asutamise küsimus.

11) Haiguskinnituse seaduse uus projekt. Ref. L. Johanson.

12) Puudusi õnnetuskindituse seaduses ja selle teostamine Eestis.

13) Kroonilised ning nakkawad haigused ja haigekassa.

14) Haigekassade ja arskonna wahekord.

15) Terwishoidlisse kirjanõu wäljaandmise küsimus.

16) Haigekassa teenijate seisukorra kindlustamise ja parandamise küsimus.

17) Liidu lähem töökaawa.

18) Liidu põhikirja muutmise küsimus.

19) Kongressil algatatud haigekassade tegewusse puutuwad küsimused.

5. Liidu eelarwe 1927. aasta peale wiiakse tasakaalu 498.000 marga peale, kusjuures kulud kaetakse kolmweerandprotsendilistest liitunud haigekassade sissetulekust (liikme ja juuremaksudest), missugusel kujul kongressile esitada otsustatakse.

6. Liidu põhikirja muutmise küsimuses otsustatakse põhikirja § 31. muuta; „Nõukogu koosolekud kutsuvad kokku Liidu juhatus wähe-malt neli korda aastas“ asemel — „Nõukogu koosolekud kutsuvad kokku Liidu juhatus tarwiduse järele“.

7. Liidu kodukord juhatusse poolt esitatud kujul loetakse põhimõtteliselt wastuõetawaks ja jäetakse juhatussele õigus weel täiendusi teha kodukorras enne kongressile esitamist.

8. Lääbirääkimistel puudutatakse nakkawate taudide küsimust, iseäranis praegust erakorralist taudiderohket aega silmas pidades, mis haigekassadelt kassaosalistele kui ka perekonnaliigete arstimisest suuri kulusid nõuab ja haigekassade wäljaminekuid tuntawalt suurendawad. Otsustatakse töö-hoolekandeministeeriumi kaudu wabariigi walitsuse poolt pöörata ühekordse toetuse saamiseks ja paluda kõigi nakkushaiguste rawitsuse kulude riigi kanda wõtmist.

Koosolek algas kell 12 päewal ja lõppes kell 4,30 m. p. l.

Mitmesugused teated.

Laste ühiskondlik terwishoid.

Selle pealkirja all on ilmunud „Looduse“ kirjastusel Tariu ülikooli lastehaiguste-professori Dr. A. Lütts'i sulest 220 leheküljeline raamat. Nagu autor omas eessõnas ütleb, on raamatu otstarbeks „äratada huwi ja arusaamist laste ühiskondliku

hoolekande kohta“. Raamat sisaldab kõige pealt üldiseid waatlusi, kus kõneldakse isiklikust ja ühiskondlikust terwishoidust, lapse-ea jaotusest, kaswamisest, laste sündimusest ja suremusest ja nakkushaigustest. Wäiksema lapse hooldamise all antakse ülewaade kaswatusmajadest ehk rinnalaste-kodudest, wallastlastest, nõuande-kohta-

dest emadele, piimaköökidest ja lastepiimast, söimedest ehk päewakodudest, imetamiskambriest, lasterikastest perekondadest, emadekaitsest, amмест ja lapsest. Suurema lapse hooldamise all kõnelatakse kooli-terwishoiust, laste suweasundustest, wabaõhu- ehk metsakoolidest ja laste töökaitses. Anormaalsete laste peatükk jaguneb järgmiselt: Abikoolid ja abiklassid, totrad lapsed, ulakuse ja kurikalduwusega lapsed, pimedad lapsed, kuritummad lapsed, wigased lapsed. Edasi järgnewad peatükid: Haiged lapsed, lastekaitse Eestis, kinnine hoolekanne, lahtine hoolekanne, praegu makswad tähtsamad seadused ja määrused lastekaitse kohta, lastekaitse asutiste nimestik.

Seda rikkalikku sisuga raamatut, mille hind 300 mk., võib igaühele soovitada, kes seda enesele osta jõuab. Teistele oleks see raamat kättesaadaw raamatukogudest.

Uued tööinspektorite jaoskonnad

on 1. jaanuarist 1927. a. järgmised:

Wanem tööinspektor — tegewusepiirkonnaks terve wabariik. Tema otsekoheise järewalwe alla kuuluwad wabariigi raudteed (ilma raudtee tehasteta). Wanema tööinspektori asukoht Tallinnas (töö-hoolekandeministeeriumis).

I jaoskond — Tallinna linnast 1., 5., 6. politsei jaoskond, Kopli ja Balti puuwillawabriku politsei abijaoskond, Harju maakonnast Keila, Madise, Risti, Nissi, Hageri ja Rapla kihelkond, Lääne ja Saare maakond, Nõmme, Paldiski, Haapsalu ja Kuresaare linn. Tööinspektori asukoht Tallinnas.

II jaoskond — Tallinna linnast 2., 3., 4. ja jaama politsei jaoskond, Lasnamäe politsei abijaoskond, Harju maakonnast Kuusalu, Jõealtnie, Harju-Jaani, Järi, Kose ja Juuru kihelkond, Järwa maakond, Paide, Türi ja Tapa linn. Tööinspektori asukoht Tallinnas.

III jaoskond — Wiru maakond, Rakwere ja Narwa linn. Tööinspektori asukoht Narwas.

IV jaoskond — Wiljandi ja Pärnu maakond, Wiljandi, Põltsamaa ja Pärnu linn. Tööinspektori asukoht Wiljandis.

V jaoskond — Tartu, Walga, Wõru ja Petseri maakond, Tartu, Walga, Wõru, Petseri ja Tõrwa linn. Tööinspektori asukoht Tartus.

„Tartu üldhaigekassa“

nime all tegutsemiseks luba anti 5. jaosk. töökaitsekomissari ringkonna kinnitusemeeli poolt „Tartu üleüldisele haigekassale“ uue põhikirja alusel. Teadaanne on awaldatud „R. T.“ nr. 100.

Wastutaw toimetaja: Leopold Johanson.

Eesti-Läti wahelise sotsiaalse abiandmise kokkulepe,

mis rligikogu poolt 23. now. 1926. a. vastu wõetud, on awaldatud „R. T.“ nr. 89. Kokkuleppe järgi kohustuwad Eesti ja Läti walitsused mõlemad oma sellekohaste riigi- ja omawaliitsusasutuste kaudu abi andma teise riigi nendele kodanikudele, kes kumbagi lepinguosalise territooriumil asuwad. Abiandmise kulud kantakse selle riigi poolt, kust isik pärit. Abiandmisest tuleb kohe leatada wastawa riigi saatkonnale wõi konsulaarasutusele. Abi võib anda ainult nendele isikutele, kes oma asukoha riigi seaduste, määruste ning kommete järele loetakse õigustatuks sotsiaalse abandmist saama ja peab sündima kooskõlas Eestis ja Lätis oma kodanikkude suhtes maksmapandud normidega. Abiandmine ise võib sündida järgmisel kujul: warjupaikadesse ja haige, majadesse wõi perekondadesse paigutamise teel surnute matmise kujul, erandilistel kordadel toetuse näol rahas ja tarbeainete kujul. Kui abiandmine on tarwilik enam kui kuue kuu jooksul, wõi kui tegemist on kroonilise wõi parandamata haigusega, siis on kumbki riik õigustatud kodumaale toimetamist nõudma selle riigi kulul, kust abisaaja isik pärit. Kodumaale toimetamist ei wõi nõuda sel juhtumisel, kui see terwislikkudel wõi perekondlikkudel põhjustel lubamata on.

Küsimused ja wastused.

Kui isik töölt lahkub ehk lahiti lastakse, selle järele palga nõudmine esile tuleb ja kohus ka wälja mõistab, kas siis ka ettewõtja on kohustatud sellest palgast haigekassa maksu tasuma.

On küll. Haigekassa maksu arwatakse terve selle palga pealt, mis kinnituseadusele alluwa ettewõtte tööline wõi teenija tegelikult saab.

Toimetusele saadetud kirjandus:

Dr. A. Lütts Laste ühiskondlik terwishoid. „Looduse“ kirjastus Tartus — 1926. a. Hind 300 mk.

„Naisite Hääl“. E. Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja. Nr. 1 — 1926. a. Tallinnas. Hind 30 mk.

„Noorusmaa“. Eestit Noorsoo ajakiri. Wäljaandja Eesti Õpetajate Liit, Tallinnas. Nr. 16, 17, 18 — 1926. Hind 4 20 marka.

Wäljaandja: Eestimaa Haigekassade Liit.

E. HAIGEKASSADE LIIDU

Esimese abi loengud

algawad esmaspäewal, 17. jaanuaril

kell 7 õhtul

Eesti Punase Risti ruumes,

Niguliste tä. 12.

„Töö ja Terwis“

1925. aastakäik (174 lhk.) on weel wahesel arwul saada — hind: broshüürilt 60 mrk.; köideilt — 80 marka ühes saatekuludega.

1926. aastakäik (208 lhk.) hind: broshüürilt 120 mk.; köideilt — 150 marka ühes saatekuludega.

Tellimise aadress: „Töö ja Terwis“ talitus, Tallinn, Tatari tä. 15.

3. aastakäik.

3. aastakäik.

Sotsiaalpoliitilise kuukirja

„Töö ja Terwise“

tellimiste vastuvõimine 1927. a. peale
kestab edasi.

„Töö ja Terwis“, Eestimaa Haigekassade Liidu häälekandja, ilmub endisel kujul ja endises suuruses (16–24 lhk.), tuues ülewaateid ja artikleid töölis-, töökaitse-, kinnituse-, terwishoiu-, hoolekande j. t. sotsiaalküsimuse aladelt, kirjutusi selgitawate piltide ja joonistustega. Erii kawatseb „Töö ja Terwis“ käesolewal aastal oma lugejaid tutvustada tööstuslise töö seadusega wõi töökaitse seadustega, äratuues neid ühes seletustega. Huwi tööliskonnas peaks veel äratama kirjutused ja näpunäited tööliste terwishoidlise spordi üle.

Tellimishind (postiga): 12 kuud (12 numbrit) — 120 mrk., 6 kuud (6 numbr.) — 60 mrk., 3 kuud (3 numbr.) — 30 marka. Üksiknumber 10 marka.

Tellimisi wõtawad vastu kõik postiasutused ja haigekassad.

Talituse aadress; Tallinn, Tatari tän. nr. 15, „Töö ja Terwis“.

Meri- ja kalamehed,

kes on huwitatud meri- ja kalaasjandusest,
telliwad omale ajakirja

„Laewandus ja Kalaasjandus“

Tellimishind :

Aastas (12 numbrit) – 250 marka.

Tellimisi wõtawad vastu kõik postiasutused.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Merimeeste Kodus,
Uus-Sadama tän. 11-a.

Toimetuse telefon 41-48, talituse telef. 40-34.

A. Dewis'e ja J. Magnus'e trükikoda, Tallinnas, Lai 38.